

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander RuttKay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

DYJÁKOVICE (OKR. ZNOJMO)

„Pod kanálem“. Mladší doba římská. Sídliště. Povrchový sběr

V roce 2007 byla na katastru obce Dyjákovice pomocí detektoru kovu zajištěna samostřelová dvojdílná stříbrná spona s klínovitou nožkou a knoflíkem na hlavici (obr. 13, obr. 14, obr. 15). Autorům zprávy bylo umožněno prostudovat a zdokumentovat tento artefakt, nalezený soukromou osobou. Nyní se předmět nachází v soukromé sbírce.

Obr. 13: Dyjákovice. Dvojdílná stříbrná spona s klínovitou nožkou a knoflíkem na hlavici. *Abb. 13: Crossbow-brooch with long triangular foot and button on the head.*

Spona o celkové délce 6 cm náleží k samostřelovým spínadlům s dlouhou klínovitou nožkou. Pro tyto spony je typická dvojdílná konstrukce. Ve zhodnocení samostřelových spon od M. Schulze (1977) jsme nenalezli odpovídající formu. Spínadlo se svým tvarem a přítomností knoflíku na hlavici nejvíce blíží sponám s plochým, vícenásobně hraněným nebo podélně zdobeným lučíkem s klínovitou nožkou a jednospirálovitým vinutím s horní tětivou z bohatého kostrového hrobu I z Krakovan-Stráží (Kolník 1964, obr. 10:1, 3, 6). Postrádáme však u něj honosné zdobení, které je pro exempláře z knížecích hrobů typické. Z pěti kritérií určených T. Kolníkem (1964, 409) pro honosné spony z mladší doby římské splňuje popisovaný kus následující: a) použití drahého kovu, d) přítomnost ozdobného knoflíku na hlavici, e) krátký lučík, dlouhá nožka. Hrob I z Krakovan-Stráží je řazen do stupně C2 (Kolník 1964, 433; Godłowski 1992, 37), v absolutním datování pak k roku 300 (Krekovič 1992, 57). Rámcově lze tedy sponu z Dyjákovic přiřadit do stupně C2.

Jan Jílek, Jaroslav Jiřík

Literatura

Godłowski, K. 1992: Die Chronologie der jüngeren und späten Kaiserzeit in den Gebieten südlich der Sudeten und Karpaten. In: *Probleme der relativen und absoluten Chronologie von der Latènezeit bis zum Frühmittelalter*. Kraków, 23–54.

Kolník, T. 1964: Honosné spony mladšej doby rímskej vo svetle nálezov z juhozápadného Slovenska. *Slovenská archeológia XII* (2), 409–445.

Obr. 14: Dyjákovice. Dvojdílná stříbrná spona s klínovitou nožkou a knoflíkem na hlavici. *Abb. 14: Crossbow-brooch with long triangular foot and button on the head.*

Krekovič, E. 1992: Zur Datierung der Fürstengräber der römischen Kaiserzeit in der Slowakei. In: *Probleme der relativen und absoluten Chronologie von der Latènezeit bis zum Frühmittelalter*. Kraków, 55–68.

Schulze, M. 1977: Die spätkaiserzeitlichen Armbrustfibeln mit festem Nadelhalter. *Antiquitas Bd. 19*. Bonn.

Resumé

Dyjákovice (district of Znojmo), „Pod kanálem“. Late Roman Period. Settlement. Surface research. A silver crossbow-brooch with long triangular foot and button on the head was found thanks to the surface research. The fibula is dated to chronological phase C2.

Obr. 15: Dyjákovice. Dvojdílná stříbrná spona s klínovitou nožkou a knoflíkem na hlavici. *Abb. 15: Crossbow-brooch with long triangular foot and button on the head.*

HULÍN (OKR. OLMOUC)

„Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). Pozdní doba římská. Sídliště. Záchraný výzkum.

● od dubna do listopadu 2007 proběhla I. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK 55. Sídliště se nachází na svazích mírného návrší východně od Hulína.

Na severu svah spadá příkře do nivy říčky Rusavy, na jihu je svah pozvolný k potoku Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10000, list 25–31–08, v souřadnicích Z:J s. č.: 145:240, 157:201, 160:236 mm. K sídlišti z pozdní doby římské náleží šest objektů. Ze zásypu jam pochází v ruce i na kruhu vyrobená germánská keramika, zlomek kostěného hřebene nebo importované mortarium. Objekt č. 1001 lze označit za výrobní, kromě strusky v něm byly objeveny střížky bronzového plechu.

Marek Kalábek

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž), „Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). Jüngere Römische Kaiserzeit. Rettungsgrabung.

KOSTELEČ NA HANÉ (OKR. PROSTĚJOV)

Kozí brada. Pozdní doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Nově prozkoumaná stavební jáma z pozdní doby římské, odkrytá na ploše určené k výstavbě domu manželů Ditrichových, posunula východní hranici dosud známého osídlení z této doby na lokalitě.

Miroslav Šmíd

Resumé

Kostelec na Hané (Bez. Prostějov), Kozí brada. Spätromische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

LADNÁ (OKR. BŘECLAV)

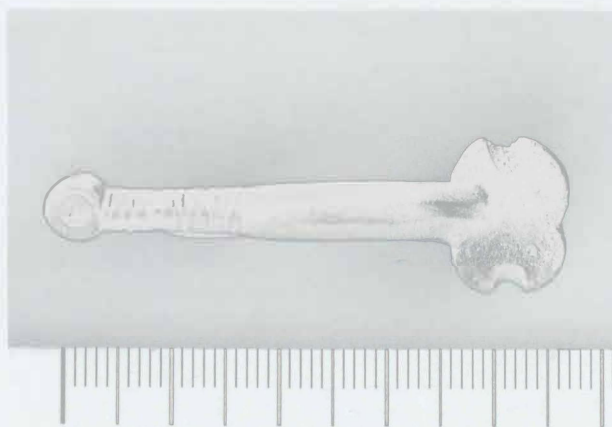
„Písečné jochy a blíže nespecifikované místo katastru“. Doba stěhování národů. Sídliště. Povrchový sběr.

Obr. 16: Ladná. Tzv. durynská klešťovitá spona. Abb. 16: So-called forcipate fibulae of "Thuringian type".

V roce 2007 byla na katastru obce Ladná pomocí detektoru kovu zajištěna bronzová klešťovitá spona (obr. 16, obr. 17, obr. 18). Autorům zprávy bylo umožněno prostudovat a zdokumentovat tento artefakt nalezený soukromou osobou. Nyní se předmět nachází v soukromé

sbírce. Tzv. durynskou klešťovitou sponu o celkové délce 5 cm lze přiřadit k časným exemplářům této vývojové skupiny. Jako analogické lze ve středním Podunají jmenovat exempláře z Ringelsdorfu a Bernhardsthalu v Dolním Rakousku z pozdního 5. a počátku 6. století (Tejral 2002, 329, Abb. 10:1, 6).

Obr. 17: Ladná. Tzv. durynská klešťovitá spona. Abb. 17: So-called forcipate fibulae of "Thuringian type".

Pravděpodobně také z katastru obce Ladná (bližší poloha bohužel neznámá) pochází bronzová jednoduchá spona s tordovaným lučfkem a s dlouhým obdélným zachycovačem (obr. 19), o největší délce 10,5 cm. Nejbližší analogie představují bronzová spona nalezená v hrobě č. 9 v Břeclavi-Lbivé (Macháček, Klanicová 1997, 60, Abb. 2:8) a železná spona z Nítry-Párovských Hájů (Pietà, Ruttkay 1997, 149, Abb. 11:1). Tyto spony vycházejí ještě z pozdně římských typů a jejich vývoj je znatelný i v tzv. předlangobardské skupině hrobů (Tejral 2002, 318). V případě spon z Ladné, Břeclavi-Lbivé a Nítry-Párovských Hájů lze pozorovat sloučení pozdně římských vývojových tendencí s novým prvkem, který představuje tordování lučfku, typické pro spony typu Prag (podrobně Schulze-Dörrlamm 1986, 600–605, Abb. 7–8). Spony typu Prag byly rozšířeny v druhé třetině 5. století od území Čech po Dněstr, dále v Karpatské kotlině a v Pobaltí (Schulze-Dörrlamm 1986, Abb. 8). Ze středního Podunají známe příklady ze Sládkovičova (Kolník 1980, 161, Taf. CLXV:4), Sásové (Schulze-Dörrlamm 1986, 712), Brna-Horních Heršpic (Tejral 1982, 85–86, 199–200, obr. 26:4), Carnunta (Schulze-Dörrlamm 1986, 712) a Steinmandlu (Szameit 1997, 236, 241, Abb. 5:9; Tejral 2002, 318, Abb. 1:7).

Na katastru Ladné se tedy setkáváme s výskytem spon z období druhé poloviny 5. až počátku 6. století. Přítomnost spony typu Prag poukazuje na vztahy ke středodunajskému kuiturnímu okruhu, tzv. durynská klešťovitá spona pak k okruhu polabskému.

Jan Jílek, Jaroslav Jiřík

Literatura

Kolník, T. 1980 Römerzeitliche Gräberfelder in der Slowakei. *Archaeologica Slovaca – Fontes tom. XIV*. Bratislava.